

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії НУК

Євген ТРУШЛЯКОВ

" _____ 2023 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту при прийомі на навчання
для здобуття ступеня вищої освіти магістра

Спеціальність

051 Економіка

Освітні програми

Економіка підприємства

**Економіка довкілля і природних
ресурсів**

Миколаїв 2023

Програму фахового іспиту розроблено робочою групою освітніх програм «Економіка підприємства» та «Економіка довкілля і природних ресурсів» під керівництвом гарантів д.е.н., проф., Ломоносова Анатолія Вадимовича та д.е.н., проф., Надточій Ірини Ігорівни.

Гаранти

Анатолій ЛОМОНОСОВ

Ірина НАДТОЧІЙ

Програма обговорена та узгоджена на засіданні Вченої ради Херсонського навчально-наукового інституту (протокол № 9 від 27 квітня 2023р.)

В.о. директора ХННІ НУК

Оксана ДРОЗД

Програму розглянуто та затверджено рішенням приймальної комісії від 28 квітня 2023 р. протокол № 8.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Аркадій ПРОСКУРІН

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Фаховий іспит спрямований на комплексну перевірку рівня професійних знань з метою конкурсного відбору вступників при вступі до Херсонського навчально-наукового інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» освітніми програмами «Економіка підприємства» та «Економіка довкілля і природних ресурсів».

Кожен екзаменаційний білет сформований у вигляді тесту, який складається з 50 завдань. До кожного з завдань пропонується чотири варіанта відповіді, один з яких є вірним.

Тривалість проведення фахового іспиту 120 хвилин. Результат фахового іспиту оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Мінімальна оцінка з фахового іспиту для участі в конкурсному відборі становить 100 балів.

Критерії оцінювання, структура оцінки і порядок оцінювання підготовленості вступників відповідають «Положенню про організацію прийому до Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова при вступі на навчання на основі раніше здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) у 2023 році».

2. ТЕМАТИКА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Зміст екзаменаційних завдань визначається вимогами до переліку компетентностей та якості знань осіб, які здобули ступінь «бакалавр з економіки» і базується на змістових модулях дисципліни «Економіка підприємства», яка містить відомості з механізму створення, функціонування та ліквідації підприємств; висвітлює засади нормативно-правового забезпечення підприємницької діяльності; розкриває сутність організаційно-правових форм підприємств, управління підприємством, планування його діяльності, формування та ефективного використання усіх видів ресурсів, техніко-технологічної бази підприємства та організації виробництва; висвітлює сутність інвестиційного забезпечення підприємництва та оцінки їх економічної

ефективності, інноваційної діяльності, оплати праці, витрат на виробництво та ціноутворення; розкриває особливості оцінки фінансово-економічних результатів діяльності підприємства, розвитку сучасних форм бізнесу та забезпечення економічної безпеки підприємства.

На фаховий іспит виносяться такі змістові модулі дисципліни «Економіка підприємства»:

Блок змістових модулів № 1. Підприємництво у сучасній системі господарювання.

1. Змістовний модуль №1. Теорії та моделі підприємств. Поняття підприємства як організаційно виокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. напрямки діяльності підприємства. Види економічної діяльності підприємств та їхня класифікація.

Моделі підприємств. Профільні, структурно-функціональні моделі виробничих систем. Системно-структурна модель підприємства.

Акти, що є законодавчою базою функціонування підприємства (організації). Статут підприємства (організації).

2. Змістовий модуль №2. Основи підприємництва. Підприємництво, як сучасна форма господарювання. Форми та види підприємницької діяльності. Фактори підприємництва та схема підприємницької операції.

Договірні взаємовідносини та партнерські зв'язки в підприємницькій діяльності. Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура договорів, порядок їх укладання. Типовий зміст, загальні й специфічні умови договору. Формулювання конкретних умов договору. Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів.

Партнерські зв'язки та угоди (операції). Основні напрямки співпраці партнерів. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну й торгівлі, фінансових відносин. Факторинг.

Міжнародна підприємницька діяльність. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація і процедура створення, механізм функціонування. Тенденції та проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

3. Змістовий модуль №3. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Види підприємств в Україні та їх організаційно-правові форми. Приватні підприємства, фермерські господарства, підприємства колективної власності, орендні підприємства, державні унітарні підприємства, державні комерційні підприємства, казенні підприємства, комунальні унітарні підприємства, підприємства з іноземними інвестиціями та іноземні підприємства, господарські товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство.

Акціонерні товариства їх види. Управління акціонерними товариствами. Переваги і недоліки акціонерних товариств. Відмінності акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю. Переваги і недоліки господарських товариств. Класифікація підприємств. Види і організаційно-правові форми об'єднань підприємств в Україні.

4. Змістовий модуль №4. Зовнішнє середовище господарювання підприємств. Поняття та форми зовнішнього середовища підприємства. Ринок – як зовнішнє середовище господарювання підприємства. Поняття, функції і структура ринку.

Принципи поведінки суб'єктів господарювання на ринку. Правова форма зовнішнього середовища підприємства.

5. Змістовий модуль №5. Структура та управління підприємством. Поняття структури підприємства, її види. Організаційні структури управління підприємствами різних форм власності. Особливості вибору організаційних структур управління новостворюваних підприємств різних розмірів і форм власності, галузевої належності.

Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання. Планування, організація, мотивація і контроль, як основні функції управління підприємствам та організаціями (установами). Методи управління діяльністю підприємств. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями. Державні корпорації, концерни, міністерства і комітети, як вищі органи прямого управління підпорядкованими підприємствами та організаціями. Органи централізованого (загальнодержавного) посереднього управління суб'єктами господарювання.

Блок змістових модулів № 2. Маркетинг у підприємницькій діяльності.

6. Змістовий модуль №1. Ринок і продукція. Поняття та функції ринку. Характеристика основних елементів ринку. Торгівельна політика підприємства.

Поняття продукції. Вимірники промислової продукції. Застосування умовно-натуральних показників у суднобудуванні. Вартісні (обсягові) показники продукції. Валовий та внутрішньозаводський оборот. Чиста та умовно-чиста продукція. Якість та конкурентоспроможність продукції. Стандартизація та сертифікація продукції.

7. Змістовий модуль №2. Товарна та цінова політика підприємства. Визначення, особливості та роль товарної політики підприємства. Характеристика суб'єктів та об'єктів товарної політики підприємства, критерії товарної політики.

Особливості цінової політики. Місце ціни в системі економічних категорій. Функції та принципи ціноутворення. Система цін. Вільні та державні ціни. Структура ціни на промислову продукцію. Основні методи ціноутворення. Витратні методи ціноутворення. Ринкові методи ціноутворення. Параметричні методи визначення ціни. Особливості регулювання цін.

8. Змістовий модуль №3. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Сутність і принципи прогнозування діяльності підприємства. Характеристика можливих методів прогнозування. Показники планування і їх види.

Специфічні принципи та види планування. Методи планування на підприємстві. Стратегічне планування. Бізнес-плани підприємств (організацій). Особливості та зміст тактичних планів. Система оперативного планування. Значення планування і прогнозування як функції керування.

9. Змістовий модуль №4. Обґрунтування виробничої програми підприємства. Поняття виробничої програми підприємства. Показники виробничої програми підприємства, їхнє значення. Характеристика кількісних, якісних, натуральних та вартісних показників виробничої програми. Розробка виробничої програми підприємства і підрозділів та її обґрунтування.

Блок змістових модулів № 3. Економічні ресурси підприємства.

10. Змістовий модуль №1. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності.

Визначення чисельності окремих категорій працівників. Чинники, які мають враховуватися у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

Сучасна система управління персоналом. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств та інших суб'єктів господарювання. Форми та ефективність підготовки, перенавчання і підвищення кваліфікації кадрів.

Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу фірми.

Продуктивність праці персоналу. Різноманітність підходів до визначення та можливі методи розрахунку продуктивності праці на підприємствах

виробничої сфери. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці. Чинниковий метод прогнозування рівня продуктивності персоналу на підприємстві. Динаміка і резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах різних галузей економіки України за сучасних умов господарювання.

Поняття системи мотивації праці. Концептуальні характеристики багатофакторних моделей мотивації трудової діяльності, що ґрунтуються на теоріях справедливості, очікування та потреб. Вимоги щодо формування системи мотивації праці на рівні первинної ланки господарювання (підприємства, організації). Класифікація методів мотивації. Фундаментальні принципи регулювання поведінки працівників.

Оплата праці: сутність, функції, державна політика і загальна організація. Основна і додаткова оплата праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулююча, регулювальна, соціальна) та їх реалізація.

Державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Політика оплати праці підприємств, організацій та інших первинних суб'єктів господарювання. Договірне регулювання оплати праці найманого персоналу шляхом укладання різнорівневих тарифних угод. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідники; кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка).

Доплати і надбавки до заробітної плати та організація преміювання персоналу. Основні принципи формування системи преміювання персоналу. Участь працівників у прибутках підприємства (установи, організації). Сутність і стимулююча роль участі працівників фірми в її прибутках (доходах).

11. Змістовий модуль №2. Інтелектуальний капітал. Основи теорії інтелектуального капіталу. Інтелектуальний капітал у системі соціально-

економічних категорій. Розвиток концепції інтелектуально капіталу. Інвестиції в людський капітал: специфіка, класифікація, значення, джерела.

Формування й розвиток інтелектуального капіталу на різних рівнях. Інтелектуальний капітал України: сучасний стан і динаміка змін (макроекономічний рівень). Регіональні чинники формування інтелектуального капіталу (мезоекономічний рівень). Людський капітал підприємства (мікроекономічний рівень). Формування інтелектуального капіталу в сім'ї.

Економічна роль освіти та професійної підготовки в сучасних умовах. Якість робочої сили та конкурентоспроможність працівника. Система освіти та професійної підготовки в інфраструктурі ринку праці. Освіта та професійна підготовка як чинники економічного зростання. Зарубіжний досвід економічного забезпечення освіти та перспективи його застосування в Україні.

Освіта та професійна підготовка в Україні: стан і пріоритетні напрями розвитку. Ринкова трансформація професійної освіти. Розвиток освіти та професійної підготовки, як чинник стабілізації соціально-економічного становища в Україні.

12. Змістовий модуль №3. Основний капітал. Сутність основного капіталу підприємства. Активи підприємства та їхня характеристика. Склад основних засобів підприємства. Класифікація і структура основних засобів.

Особливості структури основних засобів суднобудівних підприємств. Об'єкт основних засобів і термін його корисного використання (експлуатації). Надходження основних засобів, їхній облік і натуральна оцінка. Знос основних засобів. Методи оцінки основних засобів. Індксація і переоцінка основних засобів.

Амортизація основних засобів та її методи. Система показників використання основних засобів і узагальнюючі показники їхнього використання. Показники використання обладнання. Показники, що характеризують оснащеність підприємства основними засобами. Показники руху та стану основних засобів. Показники використання площ. Структурні показники основних засобів. Значення і шляхи поліпшення використання основних.

Відтворення основних засобів. Сутність нематеріальних активів та їхня класифікація. Оцінка й амортизація нематеріальних активів.

13. Змістовий модуль №4. Оборотний капітал. Загальна характеристика оборотного капіталу і нормування. Сутнісна характеристика оборотних коштів. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементна структура оборотних коштів.

Нормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку). Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства.

Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) і завантаження, тривалість одного обороту в днях, рентабельність; методика їх обчислення. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів: оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення виробництва; прискорення реалізації виробленої продукції. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягів до нормативного рівня за умов кризової економічної ситуації на підприємстві.

Блок змістових модулів № 4. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства.

14. Змістовий модуль №1. Інвестиції. Поняття, склад і структура інвестицій. Сутнісна характеристика інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Різновиди та структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

Визначення необхідного обсягу і джерел фінансування виробничих інвестицій. Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і на підприємстві. Варіанти можливих

економічних ситуацій, що мають враховуватися у процесі визначення необхідного обсягу інвестицій. Обґрунтування конкретних джерел фінансування капітальних вкладень та обчислення необхідного їх обсягу відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Формування і регулювання фінансових інвестицій (цінних паперів). Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин. Умови залучення і використання фінансових інвестицій за діючої системи господарювання. Види цінних паперів, порядок їх випуску, обігу і використання. Визначення суми фінансових ресурсів, одержаних від продажу акцій. Обчислення величини дивідендів. Обґрунтування економічної доцільності придбання акцій інвестором. Державне регулювання та масштаби обігу цінних паперів.

Основні типи прямих іноземних інвестицій. Ознаки привабливості інвестування вітчизняних суб'єктів господарювання. Можливі види і форми іноземних інвестицій. Державне регулювання іноземних інвестицій в економіку України. Чинне законодавство України щодо іноземних інвестицій.

Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання шляхом розробки повного або короткого варіанта бізнес-плану. Стисла характеристика інвестиційного проекту, ступінь його завершеності. Форма здійснення та необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період інвестування до початку експлуатації об'єкта. Вибір з кількох альтернативних економічно привабливішого інвестиційного проекту.

15. Змістовий модуль №2. Інноваційна діяльність. Загальна характеристика інноваційних процесів. Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів. Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Виокремлювані види інноваційних процесів (нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Локальні та глобальні нововведення. Взаємозв'язок окремих видів інноваційних процесів. Вплив нововведень на виробництво, будь-яку господарську і підприємницьку діяльність.

Науково-технічний прогрес (поступ), його загальні та пріоритетні напрями. Еволюційні та революційні форми НТП. Зміст та особливості науково-технічних революцій. Більш доскональні й нові технології, матеріали та енергія, засоби праці й кінцева продукція, як усталені загальні напрями НТП. Пріоритетні напрями НТП: прогресивні базові технології; синтетичні, композиційні і надчисті матеріали; ядерна та інші нетрадиційні види енергії; робототехнічні комплекси та гнучкі автоматизовані системи; комплексна автоматизація та комп'ютеризація виробництва і процесів управління.

Організаційний прогрес (поступ). Організаційний прогрес (поступ) (ОП), як узагальнене явище використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Особливості ОП, що відрізняють його від НТП. Об'єкти: організація виробництва і праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП. Оптимізація розмірів підприємств. Обґрунтування економічної доцільності диверсифікації виробництва і конверсії підприємств воєнно-промислового комплексу.

Блок змістових модулів № 5. Технічна та матеріальна база підприємства.

16. Змістовий модуль №1. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Складники техніко-технологічної бази, можливі та ефективні шляхи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої (техніко-технологічної) бази на підприємствах різних галузей.

Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства (технічне переозброєння: модернізація, капітальний ремонт і заміна діючого устаткування). Діагностика стану технічного розвитку підприємства: сутність, процедура та основні показники (технічна оснащеність праці, рівень технології, технічний рівень устаткування, рівень комп'ютеризації та автоматизації

виробничих процесів і процесів управління). Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його передбачуваність, етапність і послідовність.

Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва. Сутність лізингу та його об'єкти. Можливі види лізингу за окремими класифікаційними ознаками. Організаційно-правові основи здійснення лізингу. Умови договору лізингу. Права та обов'язки лізингодавців і лізингоодержувачів. Витрати на надання та ефективність лізингових послуг.

Формування і використання виробничої потужності підприємства. Поняття, види і чинники формування виробничої потужності. Конверсія й диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

17. Змістовий модуль №2. Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика. Сутність, значення і задачі матеріально-технічного забезпечення і збуту продукції. Концепція комерційної діяльності підприємства на ринку засобів виробництва.

Сутність виробничої логістики. Внутрішньовиробничі логістичні системи, як об'єкт дослідження виробничої логістики. Завдання та роль внутрішньовиробничих логістичних систем. Поняття логістичних систем в межах окремого підприємства – тягучі, штовхаючі, комбіновані системи. Основні показники виробничої логістики.

18. Змістовий модуль №3. Організація операційної діяльності. Сутнісна характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів.

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Технологічний процес як головна складова виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням (основні, допоміжні, обслуговуючі), за перебігом у часі (дискретні, безперервні) і ступенем автоматизації (ручні, механізовані, автоматизовані). Принципи організації виробничого процесу: спеціалізація, пропорційність, паралельність, прямоточність, безперервність, ритмічність, автоматичність, гнучкість, гомеостатичність.

Тривалість виробничого циклу як характеристика виробничого процесу за складністю та швидкістю перебігу. Організаційні типи виробництва. Необхідність виокремлення і дефініція типу виробництва. Сутнісна характеристика одиночного, серійного і масового типів виробництва. Дослідно-експериментальне виробництво. Характеристика робочих місць за ознаками особливостей операцій та обладнання в різних типах виробництв. Порівняльна характеристика типів виробництва. Вплив типу виробництва на його організаційно-технічну побудову та ефективність.

Методи організації виробництва. Застосовувані методи організації виробництва. Властиві ознаки, сфери застосування і модифікації непотокового виробництва. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація поточкових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.

Форми організації виробництва. Сутність і соціальні-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація та розукрупнення виробництва. Малі фірми в системі господарювання економічно розвинутих країн. Сутність, показники рівня розвитку та ефективність спеціалізації, кооперування і конверсії виробничих підприємств (організацій). Комбінування виробництва: характерні ознаки, галузі переважного використання, показники рівня та ефективності розвитку. Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Блок змістових модулів № 6. Результати та ефективність виробництва.

19. Змістовий модуль №1. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції. Поняття конкурентоспроможності продукції. Методи оцінки щодо підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства на ринку. Поняття корисного ефекту та сукупних витрат.

Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг). Якість продукції як економічна категорія. Показники якості продукції та їх характеристика. Методи оцінки якості продукції. Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку. Технічні, організаційні та соціальні шляхи (заходи) підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств України.

20. Змістовий модуль №2. Витрати підприємства. Поточні витрати (собівартість продукції) як комплексний економічний показник. Класифікація поточних витрат підприємства: за місцем виникнення витрат, економічними елементами, способом віднесення на собівартість продукції, характером зв'язку з обсягом виробництва, ступенем однорідності, періодами. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки. Включення поточних витрат до собівартості продукції (послуг).

Кошторис виробництва і собівартість товарної продукції. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Витрати на одну гривну товарної продукції.

Обчислення собівартості окремих видів продукції. Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання і калькуляційні одиниці. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Прогнозування собівартості нових виробів на етапах їх розробки та освоєння виробництва; можливі методи прогнозування: питомих витрат, баловий, агрегатний, кореляційний.

Шляхи зниження поточних витрат. Обґрунтування і вибір шляхів зниження поточних витрат на підприємствах України. Групи шляхів (чинників) зниження поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва; удосконалення організації виробництва праці та управління; збільшення обсягу виробництва і підвищення якості продукції.

21. Змістовий модуль №3. Фінансово-економічні результати об'єктів господарювання. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства (організації). Напрями діяльності підприємства (організації) з формування та

раціонального використання фінансових ресурсів. Складання фінансового плану підприємства (організації). Обчислення необхідних обсягів власного капіталу і позикових коштів (кредитних ресурсів).

Прибутковість (дохідність) підприємства. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їхня сутність, відмінність між ними. Джерела формування прибутку і доходу підприємства. Валовий, чистий та реінвестований прибуток. Маржинальний дохід. Загальноприйнята практика використання прибутку підприємства. Визначення суми прибутку до оподаткування. Зростання прибутковості фірми під впливом дії окремих чинників. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.

Рентабельність ресурсів і продукції. Рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства. Методика обчислення рентабельності: виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Рентабельність обсягу товарної продукції (продажу) та окремих виробів. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

22. Змістовий модуль №4. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Загальні положення методології визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин між господарюючими суб'єктами з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції. Показники оцінки ефективності виробничих інвестицій: чистий приведений дохід, індекс дохідності, період окупності, внутрішня норма дохідності. Особливості і показники визначення ефективності випуску та реалізації (використання) різних видів цінних паперів.

Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень і фінансових інвестицій. Сукупність чинників, що впливають на рівень

ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень.

Інвестиційні проекти підприємств та організацій. Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання шляхом розробки повного або короткого варіанта бізнес-плану. Стисла характеристика інвестиційного проекту, ступінь його завершеності. Форма здійснення та необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період інвестування до початку експлуатації об'єкта. Вибір з кількох альтернативних економічно привабливішого інвестиційного проекту.

Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень. Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці. Сумарні витрати на реалізацію технічних нововведень. Урахування чинника часу при визначенні ефективності технічних нововведень. Принципово новий підхід до визначення ефективності технічних новин і нововведень з урахуванням пріоритетності критерію соціальної ефективності та екологічної безпеки. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

23. Змістовий модуль №5. Інтегральна ефективність діяльності підприємств та його конкурентоспроможність. Економічна сутність і загальна методологія визначення ефективності. Характеристика видів ефективності. Критерій і система показників ефективності виробництва.

Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності. Класифікація суттєвих характеристик. Напрямки дії і використання. Чинники зростання ефективності виробництва.

Інтегрована модель чинників ефективності виробництва (продуктивності діяльності підприємства як виробничо-економічної системи).

Блок змістових модулів № 7. Моделі розвитку, трансформація та реструктуризація підприємств.

24. Змістовий модуль №1. Сучасні моделі розвитку підприємств. Імітаційні, економіко-математичні моделі, метод модулювання системної динаміки, модель реструктуризація – розвиток та системно-структурна модель підприємства.

25. Змістовий модуль №2. Трансформація і реструктуризація підприємств. Поняття трансформації підприємства. Її необхідність та значення. Реалізація та оцінка ефективності проектів трансформації.

Необхідність сутність і мета реструктуризації. Види і форми реструктуризації. Порядок, концепція та варіанти реструктуризації. Реалізація та оцінка ефективності проектів реструктуризації.

Структурна перебудова економіки і реструктуризація підприємств (організацій). Об'єктивна необхідність і стратегія структурної перебудови економіки та її базових галузей. Сутнісна характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємств (організацій). Вплив реформування форм власності на реструктуризацію виробничо-господарської діяльності підприємств. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) реструктуризації різних організаційних утворень.

Конверсія, диверсифікація та розукрупнення виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Холдингові компанії як нові організаційні утворення, економічне обґрунтування їх створення в окремих галузях народного господарства України. Методичні підходи до визначення ефективності реструктуризації різних господарюючих суб'єктів. Набутий вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

26. Змістовий модуль №3. Оптимізація бізнес-процесів підприємств. Розробка та організація проекту оптимізації бізнес-процесів. Інтелектуальна участь спеціалістів в проекті оптимізації. Розробка інформованої моделі

оптимізованих бізнес-процесів компанії замовника. Очікувані результати проекту оптимізації бізнес-процесів.

27. Змістовий модуль №4. Економічна безпека підприємства. Змістово-типологічна характеристика економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози для економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого і певної сукупності підприємств.

Рівень економічної безпеки і кризовий стан підприємства. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства (безпосередні чинники виробництва, стабільний попит на продукцію, надійність постачальників, зовнішня конкуренція, державне економічне регулювання діяльності підприємства, надійний захист комерційної таємниці, компетентність керівництва фірми).

Національна програма антикризового господарювання. Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій. Змістова характеристика державної програми антикризового господарювання. Форми та ефективність реалізації програми антикризового господарювання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України від 31.03.2023 № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text>

2. Податковий кодекс. Кодекс України; Закон, Кодекс від 01.04.2023 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

3. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 01.01.2020 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про оплату праці: Закон України від 01.04.2023 р. № 108/95-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 10.10.2022 р. №1560-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
6. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 31.03.2023 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2210-14#Text>
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 10.08.2022 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/996-14#Text>
8. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 31.03.2023 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
9. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 03.01.2023 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3480-15#Text>.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 03.11.2020 р. № z0027-00 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
11. Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України та про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання : наказ Антимонопольного комітету України від 21.01.2020 р. № z0284-02. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-02>
12. Про порядок надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгодження дії щодо концентрації суб'єктів господарювання : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 р. № 219-2002-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-%D0%BF#Text>

13. Про затвердження класифікатору організаційно-правових форм господарювання ДК 002-2004: наказ Держспоживстандарту України від 28.05.2004 р. № 97 (зі змінами). URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

14. Про затвердження класифікатору професій ДК 003:2010: наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327 (зі змінами). URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

15. Волкова Н.А., Подвальна Н.Е., Семенова К.Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ОНЕУ. 2020. 240 с.

16. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.

17. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б., Голобородько А.Ю., Ромащенко О.С. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 215с.

18. Економіка підприємства : навч. посіб. / Л. С . Шевченко, О. С . Марченко, О.А . Гриценко та ін. ; за заг. ред. Л. С . Шевченко. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 212 с.

19. Економіка підприємства: підручник / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/7699>

20. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 620 с.

21. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с.

22. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.

23. Лук'янова В.В. Головач Т.В. Економічний ризик : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2021. 345 с.

24. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: навч. посіб М.Д. Балджи та ін. Одеса : ОНЕУ, 2020. 670 с.

25. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 6. Юхимченко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. ЦУЛ, 2020. 320 с.

26. Погріщук Б.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.

27. Юхимченко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. ЦУЛ, 2020. 320 с.